

Hedef Gruplara Yönelik Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri ve Proje Geliştirme”: Halk Kütüphaneleri Manisa Bölge Semineri

Değerlendirme Raporu

Bülent Yılmaz*

Bölge Seminerleri Süreci ve Konunu Önemi

2005 yılı Haziran ayında Goethe Institut'un desteği ile Alman halk kütüphanesi sistemini ve halk kütüphanesi hizmetlerini incelemek amacıyla Almanya'ya yapılan ve 15 Türk halk kütüphanecisinin katıldığı gezi sonrasında yapılan değerlendirme toplantısında, gezide edinilen bilgi ve deneyimlerin Türkiye'deki meslektaşlarla paylaşılması grup içinde güçlü bir biçimde önerilmiştir. Bu öneri doğrultusunda, sözü edilen bilgi ve deneyimlerin meslektaşlara yönelik olarak düzenlenecek *bölge seminerleri* ile aktarılacağı ve yararın yayılabileceği düşünüldü. Başlangıçta, gezide çekilen görüntülerin bazı değerlendirmelerle birlikte sunulması çerçevesinde düşünülen bölge seminerlerinde Türkiye'deki halk kütüphaneleri açısından önümüzdeki Avrupa Birliği (AB) sürecin büyük bir olasılıkla öne çıkaracağı konuların da seminerler kapsamına alınması akılcı görüldü.

Türkiye'nin halk kütüphaneleri açısından iki önemli sürecin eşiğinde olduğu söylenebilir. Bunlar; AB süreci ve halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri sürecidir. Her iki süreç de halk kütüphanelerinde köklü değişikliklere neden olabilecektir. Bu nedenle, Türk halk kütüphanecilerinin bu değişime ve bir anlamda geleceğe hazırlıklı olmaları zorunlu görünmektedir. Çünkü, değişimi yönetecek olan öznedir ve bu özne halk kütüphaneleri için “kütüphaneci”dir. Kütüphaneciyi bu değişime hazırlamaz isek halk kütüphaneleri adına yapılacak bütün değişikliklerin başarısızlığa uğrama olasılığı oldukça yüksektir. Kütüphanecide yaratacağımız bu değişimin bir anlamda bir “bilinç (zihniyet)” değişimi olduğu söylenebilir. Yukarıda sözü edilen süreçlerin ön plana çıkardığı ve kütüphanecide gerçekleştirmek zorunda olduğumuz bilinç değişimini

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğretim üyesi.
e-posta: byilmaz@hacettepe.edu.tr

“Merkezden bekleme” yerine sivil toplum kuruluşlarıyla da yapılacak işbirliği sonucu “yerel yaratıcılıkla çözme” biçiminde ifadelendirebiliriz. Halk kütüphanelerimizde sorunları büyük ölçüde “yerel yaratıcılıkla çözme” anlayışını oluşturup geliştirebilmek için iki konuda eğitim verilmesi zorunlu görünmektedir. Bunlar; uluslararası halk kütüphaneciliğinde son yıllarda öne çıkan ve yöreye özgü koşul ve özellikleri dikkate alarak geliştirilecek “Hedef kitleye yönelik yaratıcı kütüphane hizmetleri” ile bu hizmetlerin gerçekleştirilme koşullarını sağlamada yeni bir yöntem olarak kabul edilen “Proje Geliştirme”dir. Bir başka deyişle, önümüzdeki süreçte halk kütüphaneleri toplumun **farklı** özellikler taşıyan bütün kesimlerine **aynı** hizmeti sunmanın akılcı olmadığından hareketle, küçük hedef gruplar belirleme ve bunlara yönelik/özgü hizmetler geliştirme durumunda kalacaklardır. Bu eğilim halk kütüphanecisini ister istemez yaratıcı olmaya, yaratıcı hizmetler geliştirmeye yöneltecektir. Ancak, halk kütüphanecisinin geliştirdiği bu yeni hizmetleri yaşama geçirebilmesi başta finansal olmak üzere, bürokratik, yasal ve sivil desteğe gereksinim duyacaktır. İşte, bu desteğin günümüzdeki sağlanma yolu giderek “Proje geliştirme” kavramına dayanmaktadır. Sorunları çözme, hizmet geliştirme projelendirmeye, yani bir anlamda sorun çözme sürecini disipline etmeye dayanmaktadır.

Kısaca, “Hedef Gruplar”, “Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri”, “Sivil Toplum Kuruluşları” ve “Proje Geliştirme” kavramları Türk halk kütüphanecileri için hem AB hem de yerel yönetimlere devir sürecinin zorunlu kıldığı eğitim konularıdır.

Düzenlenmesi planlanan Bölge Seminerlerinin anlam ve öneminin şu noktalarda toplandığı söylenebilir:

Seminerler;

- 1- AB ve Türkiye’de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devir sürecinin halk kütüphanecisinde zorunlu kıldığı eğitimi verme hedefi taşımaktadır. Yani, bir gereksinimi karşılamaktadır.
- 2 Resmi ve sivil toplum kuruluşları işbirliği ile yapılmaktadır. Bu konuda oldukça geniş bir işbirliği sağlanmıştır. Bu, Türkiye’deki halk kütüphaneciliği açısından önemli bir gelişmedir.
- 3- “Proje geliştirme”, “Sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapma”, “Yöreye özgü yeni hizmetler geliştirme” ve “Hedef grup belirleme”, “Kütüphanecinin yaratıcılığı” gibi olguları gündeme getirmekte ve işlemektedir. Bu konuda

kütüphanecilerimizde en azından zihinsel değişim yaratma işlevi görmektedir.

- 4 Bazı uluslararası kuruluşların desteğinin sağlanmasına neden olmuştur. (Goethe Institut ve Türk-Alman İşadamları Kültür Vakfı)

Manisa Bölge Semineri

Bu gereklilikten hareketle Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, Goethe Institut, Türk Kütüphaneciler Derneği, ilgili İl Halk Kütüphanesi, Toplum Gönüllüleri Vakfı ve Türk-Alman İşadamları Kültür Vakfı işbirliği ile 2006 ve 2007 yılı içinde halk kütüphanecilerine yönelik olarak Türkiye'nin bütün illerini kapsayan 7 bölge semineri düzenlenmesi planlanmış ve bunlardan ilki olan Manisa Bölge Semineri 1-2 Haziran 2006 tarihinde başarıyla gerçekleştirilmiştir. Seminere şu illerden adları yazılı halk kütüphanesi yöneticileri ve kütüphaneciler katılmışlardır:

Adı Soyadı	Kütüphanesi	İli
Ali Arı	Turgutlu İlçe H.K. -	Manisa
İhsan Metin	Manisa İl H. K.	Manisa
Ali Aksakal	Salihli İlçe H. K.	Manisa
Şahin Gergin	Akhisar İlçe H.K.	Manisa
Ramazan Topcan	Selendi İlçe H. K.	Manisa
Ali Ersin Atlı	Sarıhanlı İlçe H.K.	Manisa
Zeliha Büyükkavgaç	Uşak İl H. K.	Uşak
Senay Hızır	Marmaris İlçe H.K.	Muğla
Ali Gün	Milas İlçe H.K.	Muğla
Halil Arat	Kütahya İl H.K.	Kütahya
Necdet Toktaş	Simav İlçe H.K.	Kütahya
Şaban Karanfil	Tavşanlı İlçe H.K.	Kütahya
Mevlüt Çetin	Domaniç İlçe H.K.	Kütahya
Veli Caner	Denizli İl H.K.	Denizli
İrfan Çelik	Buldan İlçe H.K.	Denizli
Fevzi Altınalan	Honaz İlçe H.K.	Denizli
Ayşen Öçalın	Aydın İl H.K.	Aydın
Nazmi Ateş	Nazilli İlçe H.K.	Aydın
Ruhsar Nalbant	Söke İlçe H.K.	Aydın
Haydar Coşar	Kuşadası İlçe H.K.	Aydın
Aydın İleri	Toplum Gönüllüleri Vakfı	İstanbul
Ali Fuat Kartal	Türk Kütüphaneciler Derneği	Ankara
Mehmet Soluk	Türk Kütüphaneciler Derneği	Ankara
Bülent Yılmaz	Hacettepe Üniversitesi	Ankara

Seminere eğitimci olarak katılacak Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Müdürü Suna Gercik ile yine eğitimci olarak İzmir’den katılacak Atatürk İl Halk Kütüphanesi Müdürü Talat Aydılek ve katılımcı kütüphanecilere bazı bürokratik nedenler öne sürülerek izin verilmemiştir. Dolayısıyla, programda olmasına karşın İzmir ili Seminerde yer alamamıştır.

Ek 1’de ayrıntısı görüleceği üzere, Seminerde iki ana konu işlenmiştir. Bunlar;
1-Hedef gruplara yönelik yaratıcı kütüphane hizmetleri
2-Proje geliştirme

Seminerler Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Bülent Yılmaz tarafından verilmiştir. Seminerlerde ayrıca, Goethe Institut İzmir Kütüphane Müdürü Özen Sezer seminer konularını destekleyen ve eğitimin önemli bir parçasını oluşturan film ve slayt sunumlarını açıklamalı olarak gerçekleştirmiştir. Her iki konu da katılımcıların ilgisini çekmiştir. Ancak, bunun da ötesinde, katılımcı meslektaşlar hizmet içi eğitimin son derece önemli olduğunu ve bunun büyük oranda ihmal edildiğini belirtmişler, kütüphanecilik alanındaki gelişmelerden haberdar olmadıklarını ve kendilerini yalnız hissettiklerini dile getirmişlerdir. Bu nedenle, bu tür seminerler onlarda kurum ve Bakanlık kültürünün de gelişimine neden olmaktadır.

Seminerin “Hedef gruplara yönelik yaratıcı kütüphane hizmetleri” başlıklı ilk oturumunda konu Prof. Dr. Yılmaz tarafından kuramsal çerçevede anlatılmıştır. Daha sonra katılımcılar iki gruba bölünerek, ayrı ayrı grup çalışması yapmışlardır. Grup çalışmasında katılımcılar, öncelikle gerçekleştirdikleri ve “yaratıcı hizmet” olarak değerlendirilebilecek çalışmalarını hakkında tek tek bilgi vermişler, daha sonra, tasarladıkları ve olabilecek yaratıcı hizmet önerilerinde bulunmuşlardır. Grup çalışmaları meslektaşların bilgi ve deneyim paylaşımında bulunmaları açısından son derece yararlı olmuştur. Ayrıca, gerek gerçekleştirdikleri gerekse tasarladıkları “yaratıcı kütüphane hizmetleri” açısından son derece ilginç ve güzel örnekler ortaya çıkmıştır.

Semineri “Proje geliştirme” başlıklı ikinci oturumunda da konu kuramsal boyutuyla Prof. Dr. Yılmaz tarafından anlatılmış, ardından katılımcılar yine iki gruba bölünerek grup çalışması yapmışlardır. Grup çalışmasında öncelikle katılımcılar, varsa o güne kadar hazırladıkları projeler hakkında bilgi vermişler, daha sonra grupça belirlenen bir konuda hep birlikte örnek bir proje

hazırlanmıştır. Katılımcıların bu konuda daha deneyimsiz ve bilgiye gereksinimi duydukları gözlenmiştir.

Seminer’de Toplum Gönüllüleri Vakfı “Benim Kütüphanem Projesi” Koordinatörü Aydın İleri de Projeleri çerçevesinde Manisa İl Halk Kütüphanesi’nde yaptıkları çalışmalarını film gösterimi eşliğinde açıklamışlardır.

Seminer hakkında geribildirim almak amacıyla katılımcılara küçük bir anket uygulanmış ve elde edilen veriler, diğer gözlemlerle birlikte grup çalışmalarından sonra Prof Dr. Bülent Yılmaz tarafından “Seminerin Değerlendirilmesi” bölümünde irdelendirilmiştir. Buna göre,

- Katılımcıların tümü (%100) seminer *konularını ilgi çekici* bulmuştur.
- Katılımcıların %90,5’i seminerden “tam olarak”, %9,5’i de “kısmen” yarar sağladığını belirtmişlerdir. Yarar sağlamadığını belirten katılımcı olmamıştır.
- Katılımcıların %85,7’si *seminer organizasyonunu* “iyi”, %9,5’i “orta” ve %4,8’i de “zayıf” bulmuştur.
- Katılımcılar seminerde ele alınan konular dışında;
 - Yönetim
 - Teknik hizmetler
 - Halkla ilişkiler, pazarlama
 - Teknik hizmetler
 - Bilgisayar kullanımı, İnternet Telif hakları
 - Bilgi erişim sistemleri
 - Kütüphaneler arası işbirliği
 - Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri
 - Mali konular
 - İnsan psikolojisi,

konularında da hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını dile getirmişlerdir.

- Katılımcıların tümü (%100) hizmet içi eğitimin belirli zaman aralıklarıyla mutlaka verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Zaman aralığı olarak genelde “yılda 1” seçeneği önerilmiştir.

- Katılımcılar, bu seminerlerin yalnızca kütüphane yöneticileri ve kütüphanecileri değil, aynı zamanda diğer personeli de kapsamı gerektiğini dile getirmişlerdir.

Seminere Manisa İl Kültür ve Turizm Müdürü ve Müdür Yardımcısı da zaman zaman katılmışlardır. Katılımcılar son derece iyi bir mekan olan Manisa Öğretmenevi'nde konaklamışlardır. Ayrıca, katılımcıların iletişim adresleri (telefon numaraları, e-posta adresleri) alınarak daha sonraki paylaşımlar için tek bir iletişim listesi oluşturulmuş ve katılımcılara dağıtılmıştır.

Sosyal etkinlik olarak, Seminer de Manisa Spil Dağı, Sart Antik Kenti ve Manisa'nın diğer tarihsel yerleri gezilmiştir. Alman Goethe Institut ile Türk Kütüphaneciler Derneği Manisa Öğretmenevi'nde katılımcılara bir akşam yemeği vermiştir.

Sonuç

İlk seminer olması nedeniyle bazı bürokratik sorunlar yaşanmış olmasına karşın Manisa Semineri, yapılacak diğer seminerler için cesaret verici olmuştur. Kesin olarak söylenebilecek olan nokta, halk kütüphanecilerin bu tür eğitici etkinliklere büyük gereksinim duyduklarıdır. Elbette önemli olan bu seminer dizisinin belirlenen diğer illerde de gerçekleştirilerek başarıya ulaştırılmasıdır. Bunun için de ilgili kişi ve kurumların duyarlılığı ve somut destekleri gerekmektedir.

Teşekkür

Bu Seminere destek veren Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, Goethe Institut, Türk Kütüphaneciler Derneği, Manisa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Manisa İl Halk Kütüphanesi, Toplum Gönüllüleri Vakfı ve Türk-Alman İşadamları Kültür Vakfı'na; Seminer'in yerel organizasyonunda kişisel olarak emeği geçen Manisa İl Halk Kütüphanesi Müdürü Hıdır Metin ile Turgutlu İlçe Halk Kütüphanesi Yöneticisi Ali Arı'ya teşekkür ederiz.

Ek -1

**Halk Kütüphaneleri MANİSA Bölge Semineri:
“Hedef Gruplara Yönelik Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri ve Proje Geliştirme”**

PROGRAM

1 Haziran 2006 Perşembe

- 13.00** : Tanışma ve film gösterimi
Yer : Manisa İl Halk Kütüphanesi
14.30 : Sosyal etkinlik için hareket
20.00 : Akşam Yemeği

2 Haziran 2006 Cuma

- 8.30** : Kayıt
9.00 : Açış Konuşmaları
- Hıdır Metin (*Manisa İl Halk Kütüphanesi Müdürü*)
- Aydın İleri (*Toplum Gönüllüleri Vakfı*)
- Özen Sezer (*Goethe Institut İzmir Kütüphane Müdürü*)
- Ali Fuat Kartal (*TKD Genel Başkanı*)
- Prof. Dr. Bülent Yılmaz (*Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi*)
12.30 : *Seminer 1 : Hedef Gruplara Yönelik Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri* (Prof. Dr. Bülent Yılmaz)
10.30 : “Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri” Slayt Gösterimi (Özen Sezer)
11.00 : Ara
12.30 : Yaratıcı Hizmetler Grup Çalışması (Yöneten : Özen Sezer. Raportör: Ali Arı)
12.00 : 1. Seminer Değerlendirmesi
12.30 : Yemek
14.00 : *Seminer 2 : Proje Geliştirme* (Prof. Dr. Bülent Yılmaz)
15.00 : Proje Geliştirme Grup Çalışması (Yöneten: Özen Sezer. Raportör: Ayşen Öcalan)
15.45 : 2. Seminer Değerlendirmesi

16.00 : Ara

16.30 : Genel Değerlendirme ve Kapanış (*Prof. Dr. Bülent Yılmaz- Özen Sezer- Ali Fuat Kartal- Hıdır Metin*)

Semineri Destekleyen Kuruluşlar

- Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
- Goethe Institut
- Türk Kütüphaneciler Derneği
- Manisa İl Halk Kütüphanesi
- Toplum Gönüllüleri Vakfı
- Türk-Alman İşadamları Kültür Vakfı

NOT : Seminer Manisa İl Halk Kütüphanesi'nde gerçekleştirilecektir.

Ek—2

Halk Kütüphaneleri Manisa Bölge Semineri Katılımcıları Sard Antik Kentinde — Haziran 2006